

Златиборка З. Попов Момчиновић^[1]

Вук Б. Вучетић

Универзитет у Источном Сарајеву

Филозофски факултет Пале

Босна и Херцеговина

Прегледни рад

УДК: 316.346.2-055.2:324"2012"

ПОЛИТИКА У ПАТРИЈАРХАЛНОМ КЉУЧУ НА ПРИМЈЕРУ ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА 2012 У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Сажетак: У раду се анализира положај жена политичарки и њихова ситуираност у медијски дискурс четири дневне новине (Дневни Аваз, Ослобођење, Глас Српске и Пресс) током предизборне кампање за локалне изборе у Босни и Херцеговини 2012. Анализа садржаја која је примењена у истраживању указује да су жене подзаступљене и невидљиве, што се да ишчитати кроз фреквенције њихове заступљености генерално као и заступљености у специфичним врстама новинарских текстова. Тиме се кроз технике дискурзивног преговарања око рода у и кроз медије дешава њихово „симболичко поништавање“ које има онтолошке учинке на статус жене у питањима које се тичу *res publica*. У исто време, истиче се да наметнутост ове женске подређености а која је у својој бити про-патријархална отвара, користећи се семиотиком Џудит Батлер, и места за дезидентификацијски отпор кроз родно сензибилне перформативне облике деловања и политичког ангажмана.

Кључне речи: политика, жене у политици, Босна и Херцеговина, локални избори 2012, подређеност жена

УВОД

Политика, односно послови који се тичу јавне сфере су били „резерват“ мушкараца, а за жене је била унапред „обезбеђена“ тзв. приватна сфера, која наводно нуди угодност, незамарање „компликованим“ питањима која се тичу *res publica* и заштиту унутар анђеоске топлине дома. Од античких времена па до данас, жене су систематски инхибиране да се у њу укључе на равноправној основи, што се правдало њиховом природом, иако се није видела никаква нелогичност у томе што су се људска права између осталог право на

^[1] pozlata75@gmail.com; vuceticvuk@yahoo.com

учешће у политичком животу сматрана природним и неотуђивим са успоном модерне. Жене тако остају на рубу кључних збивања и одлука, али са те рубне позиције у исто време уздрмавају владајући поредак и патријархалне режиме истине који се испољавају или отворено, јер укључују негативне ставове у односу на жене, или у беневоолентним облицима, који се манифестује као тзв. заштитнички патернализам (в. Moranjak Bamburać, 2007: 32-33). Како, фукоовски речено, системи моћи конструишу субјекте које потом претендују да представљају, категорија *жена* се дефинише у зависности од артикулације поља моћи (Butler, 2007: 153). Но, наметнутост женске подређености отвара „трауматски језгру/остатак“ који постаје мјестом за дезидентификацијски отпор (Butler, 2007: 152). Борбом за самодефиницију кроз чинове борбе и кроз стварање властитих конверзационих оквира „растварају“ се системи моћи који под плаштом универзалности претендују да представе па чак и заштите субјект (читај жену) механизмима ограничавања и контроле (Батлер, 2010: 48).

Да би се утврдило колико је политика у БиХ (и даље^[2]) патријархална, спроведено је истраживање локалних избора 2012 године. Слична истраживања у претходном периоду су вршиле углавном организације цивилног друштва које се баве родном равноправношћу, и обрађиване су, између осталог у тзв. тзв. Алтернативним извјештајима о имплементацији CEDAW конвенције^[3] и женским људским правима у БиХ, као и од стране још увек малог броја бх. научница феминистичке провинијенције. У тим истраживањима кориштени су различити приступи, теоријско-практички оквири и истраживачке технике. Упркос разликама, она указују на једну чињеницу: да се жена ситуира као објект за третирање а не као аутономни политички субјект који има право на „наметање“ властите појавности кроз чинове самодефиниције и перформативног отпора. Овакво једно третирање је такође изражено у медијима као чуварима капија оног што је речено, недоречено али и прешућено, експлицитно или имплицитно уписано. Но упркос томе, режими истине не могу до краја да петрификују субјект будући да их он интерпелира и реконцептуализује, а шта је потенцијал за перформативне тачке отклона и отпора (Butler, 2007: 152-153).

[2] Имајући у виду опште тренд друштвене ретрационализације као и чињеницу да је жена на тзв. првим демократским изборима било 2,7% у бх. парламенту.

[3] CEDAW- Конвенција за укидање свих облика дискриминације жена

МЕТОДОЛОГИЈА СТУДИЈЕ

Предмет истраживања представља присутност жена политичарки у четири штампана медија (*Дневном Авазу, Ослобођењу, Гласу Српске и Пресу*) у периоду локалних избора у БиХ 2012 а која је индикатор патријархалности као доминантне политичко-културне форме и садржаја. Иако се обично сматра да је локални ниво приступачнији за жене, нпр. зато што је ту мање моћи и утицаја или пак што више одговара политичкој култури жена (Mitchell, 1971: 58-60)^[4], на тај начин смо хтели утврдити и овакве наводе.

Циљеве истраживања представља утврђивање ове присутности у квантитативном и квалитативном смислу, утврђивање разлика али и сличности у анализираним штампаним медијима када је о позицији жена политичарки реч, проналажење смислова и веза између денотативних и конотативних значења која се у ову присутност одн. одсуство уписују.

Проблем истраживања произлази из, речено семиотиком Џудит Батлер (Judith Butler), немогућности стварања увида у начине на које субјект усваја режиме истине који му се уписују, будући да нисмо анализирали ставове самих политичарки о начинима њихове презентације и уопште ангажованости у политичком животу Босне и Херцеговине^[5]. Но упркос томе, имајући у виду да се техником понављања која је перформативна субјекти одн. групе позиционирају у друштвено прихватљиве улоге, с опрезом се може утврдити да начин њихове презентације утиче и на саме перцепције жена, што пак не негира сам проблем који овако конципирана истраживања не решавају.

Узорак истраживања су чинили новински чланци- самостални одсечци објављени у дневним новинама *Дневни Аваз, Ослобођење, Глас Српске и Пресс*, у периоду 7.9.-6.10.2012. Укупно је анализирано 745 новинарских чланака у сва четири гласила.

[4] По становишту Џулијет Мичел, тзв. женску политичку културу карактерише везаност за личне односе, уже групе, а што жене чини пријемчивијим када је о политици реч за њену локалну разину (в. Mitchell, 1971: 58/60).

[5] Из тих разлога теоретичари_ке и истраживачи_це који пишу са позиције деконструкције, децентравања и производње дисбаланса када је о друштвеним улогама и уопште идентитетима реч указују најчешће на важност психоанализе, апострофирајући посебно Лакана будући да је његов опус не само психоаналитички већ и философски, са битним социо-културним импликацијама.

Истраживачка питања су се односила на фреквенцију заступљености жена политичарки у узорку, начин њихове заступљености, у којим новинарским врстама текста и ком штампаном медију. Имајући у виду да је на локалним изборима учествовао велики број политичких субјеката (странака, коалиција, група грађана, независних кандидата) од којих је њих 47 било заступљено у анализираним медијима, што је иначе карактеристика бх. страначког мега-плурализма (в. Араповић, 2012: 107-108), то је била отежавајућа околност за анализу због превелике распршености података, и немогућности да, пошто се ради о тзв. категоријским варијаблама, изврши њихово сажимање.

Да би се одговорило на наведена питања, од техника истраживања кориштена је квантитативно-квалитативна анализа садржаја, као техника која омогућава прикупљање, квантификовање и класификовање различитих података чији је задатак објективни, систематски опис манифестног садржаја комуницирања (Вруман, 2012: 289), одн. разумевања њиховог значења. Варијабле које смо анализирали смо поделили у категорије на основу којих је вршена анализа сваког текста и уношени подаци у програм за статистичку обраду података СПСС. Варијабла која се тиче заступљености жена у текстовима је категоризована на следећи начин: нема жена политичарки у тексту, жене политичарке се једине појављују у тексту, жене политичарке се појављују у позадини мушких политичара, жене политичарке се појављују равноправно са мушким политичарима, жене политичарке доминирају у тексту у односу на мушке политичаре. Када је о варијабли врста новинарског текста реч, она је категорисана на оригиналну вест, агенцијску вест, преузето саопштење, коментар, интервју, рекламу и извештај. Сматрали смо битним поред фреквенције заступљености и а који начин, и у којим се врстама новинарских текстова јављају жене политичарке, будући да су нпр. тзв. оригиналне вести обично штуре, постављене на маргинама страница, док нпр. извештаји представљају пунију, садржајнију форму, која има и наслов и поднаслов и детаљније елаборира одређену тематику о којој се извештава е из и често користи директне цитате одн. управни говор одређених извора који се наводе (в. Попов Момчиновић и Vučetić, 2013).

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА

Резултати анализе показују да су жене више него подзаступљене у политичком животу Босне и Херцеговине, а што показује и њихово одсуство и маргинализација на локалним изборима 2012. Као што се може приметити из Табеле бр. 1, од 745 анализираних новинских текстова, жена нема у чак 83,4%, а што се види и из дистрибуције фреквенција њиховог појављивања као и начина на који се појављују. Остали начини њиховог присуства одн презентовања су процентуално занемарљиви, а чињеница да се мушкарци само у 0.8% случајева појављују у позадини женских политичарки говори ко води главну реч када је о промоцији страначких програма и изборним кампањама реч.

Табела бр. 1: Присуство и начин презентације жена у новинарским текстовима

	Фреквенција	%	Валидни %	Кумулативни %
Нема жена у тексту	621	83.4	85.3	85.3
жене једине у тексту	31	4.2	4.3	89.6
жене у позадини муских политичара	26	3.5	3.6	93.1
жене равноправно са мушким политичарима	44	5.9	6.0	99.2
Мушкарци у позадини жена политичарки	6	.8	.8	100.0

Такође, значајан индикатор представљају и врсте новинарских текстова у којима су жене „смештене“. Ту су добијене следеће контингенцијске табеле.

Табела бр. 2: Заступљеност жена у врстама новинарских текстова

Врста текста	Презентација жена у новинским текстовима						Укупно
	Нема жена у тексту	Жене једине у тексту	Жене у позадини мушких политичара	Жене равноправно са мушким политичарима	Мушкарци у позадини жена политичарки	Укупно	
Оригинална вијест	245	12	13	26	4	300	
	81.7%	4.0%	4.3%	8.7%	1.3%	100.0%	
	69	7	2	3	0	81	
Агенцијска вијест	85.2%	8.6%	2.5%	3.7%	.0%	100.0%	
	103	7	2	6	1	119	
Преузето саопштење	86.6%	5.9%	1.7%	5.0%	.8%	100.0%	
	18	0	0	0	0	18	
Коментар	100.0%	.0%	.0%	.0%	.0%	100.0%	
	92	3	0	0	0	95	
Интервју	96.8%	3.2%	.0%	.0%	.0%	100.0%	
	1	0	0	0	0	1	
Реклама	100.0%	.0%	.0%	.0%	.0%	100.0%	
	93	2	9	9	1	114	
Извјештај	81.6%	1.8%	7.9%	7.9%	.9%	100.0%	
	621	31	26	44	6	728	
Укупно	85.3%	4.3%	3.6%	6.0%	.8%	100.0%	

Као што се из Табеле бр. 2 види, жена највише има у категорији оригинална новинска вест, потом у извештајима, а следе преузета саопштења и агенцијске вести. Осим извештаја, реч је о сиромашнијим новинарским формама. Вест је основни новинарски жанр и представља „најкрећи, најједноставнији и најпопуларнији облик писане, говорне или визуалне информације...“ (Ђурић, 2003: 5) и ту су жене, условно речено, „највидљивије“. Преузета саопштења у којима такође местимично „залутају“ немају скоро па никакву информативну вредност будући да политичке партије на тај начин „бесплатно“ купују медијски простор а новинари_ке због оптерећености послом или властите инертности радо прибегавају техници преузимања саопштења као и преношења агенцијских вести. Иако их у извештајима као садржајнијој и опремљенијој новинарској форми има више него у преузетим саопштењима и агенцијским вестима, треба подвући да се само у два случаја појављују као самостални политички субјекти у извештајима, док их у 93 случаја (81,6%) уопште нема. Како извештаји најчешће заузимају више од половине новинске странице (посебно када је реч о политичкој опцији којој су одређени медији наклоњенији где су пропраћени великим помпезним фотографијама које теже да производе оптимистичну, па и победничку атмосферу). У извештајима у сва четири анализирана штампана медија доминирају лидери партија који имају функцију давања „увида“ у политичку ситуацију у земљи, ентитету, одн. на локалу и представљању кандидата_киња, и уопште тумачења политичких збивања везаних за локалне изборе али и генералне политичке климе у земљи. Жене се, ако се и када појављују у извештајима, наводе само именом и презименом као једне од оних који су се нашли на страначким листама формираним по узусима политичке комбинаторике.

Такође, иако су најфреквентније заступљене у оригиналним вестима (45 пута), чињеница да у чак 245 оригиналних вести нема жена у тексту указује да и у овој најједноставнијој и најштуријој новинарској форми њихова присутност је пре изузетак него правило. Ово осликава модусе на које Гербнеров концепт „симболичког поништавања жена“ које врше медији постаје оперативан у бх. политичком контексту (пр. Мајсторовић и Турјаџанин, 2007, 89)

Посебно је уочљиво да жена политичарки скоро и нема у интервјуима, као форми у којој политичари_ке користећи управни говор могу да се обрате широј јавности. Од укупно 95 интервјуа, колико их је било у сва четири штампана медија, жене су дале само

три интервјуа. То потврђује резултате неких ранијих анализа да се у патријархалном друштву „верује“ једино мушкарцу који говори (Majstorović i Turjačanin, 2007: 86,102).

Добијени резултати Хи-квадрат теста од 36,263, уз 24 степена слободе ($df=24$), који се примењује за податке које потичу са номиналне скале одн. које су ослобођене од стриктних претпоставки о дистрибуцији фреквенција, се нису показали значајним ни на једном од уобичајених начина тестирања статистичких разлика 0,01 нити 0,05 ($p=.052$). То указује на ирелевантност одступања између дистрибуције резултата када је о позиционираниости жена унутар различитих врста новинарских жанрова реч, а што се могло наслутити и из претходне дескриптивне анализе која је детековала њихову подзаступљеност.

Оно што треба истаћи је да ово детектовање пресека стања није исто што и поистовећивање, јер у противном доводи до тзв. политике замрзавања идентитета која омогућава да сам субјект „улаже“ у своје тлачење (в. Butler, 2007: 152). Упркос томе, медији немају само функцију презентације већ утичу на читав друштвено-релацијски контекст (Maronjak-Vamburić, 2007: 18). Јер, око родних режима се стално преговара кроз напетост њихове симболике, будући да род симболички одсликава дубље фрактуре и хијерархије једног друштва а које се на појавној равни манифестују и кроз начине приказивања оног женског (в. Хелмс^[6]), што води у производњу специфичне родне хегемоније (Maronjak-Vamburić, исто). То има институционалну и ванституционалну димензију, што понекад проузрокује проблем са њиховом детекцијом и анализом, будући да се неки спецификуми када је о роду реч шире и полуформалним каналима^[7], и манифестују као беневољентни сексизам или тзв. сексизам у рукавицама.

Упркос томе, квалитативна анализа садржаја, вођена постулатима веберијанског начела разумевања (*Verstehen*) може помоћи у ескпланацији и стицању дубљег увида у тзв. квантитативне податке, коришћењем тзв. најрепрезентативнијих случајева. Иако се патријархат јавно и недвосмислено ретко „проповеда“ као друштвена вредност и суптилно крије иза флоскула „политичке коректности“, неки текстови и патријархалне поштапалице говоре да је он итекако оперативан и како су „дискурси о женама реконтекстуализовани у

[6] Тако нпр. одлична анализа Елисе Хелмс о тексту и насловници бх. политичког недељника ДАНИ под називом Љуби се исток и запад, указује на фрактуру бх. друштва на нивоу религиозно-секуларно, при чему се користи симболика женског тела да ову фрактуру одслика и одрази.

[7] в. З. Попов Момчиновић, Говор мржње у БиХ- родна димензија

односу на постојеће односе моћи и друштвени *status quo* (Majstorović i Turjačanin, 2007: 95). Тако се нпр. с циљем дискредитације политичких противника, као што је нпр. случај у *Дневном Авазу* ради омаловажавања политичке опције ДНС-а, регионалне политичке странке из Велике Кладуше чији је неформални лидер контроверзни Фикрет Абдић- Бабо, наводи у наслову да ‘бабо’ Држи митинге, а не посећују породицу, и да су на његовим предизборним скуповима углавном биле присутне жене (Дневни Аваз, 29. септембар)!

Жене се користе и у сврху етно-националне мобилизације и хомогенизације, о чему сведоче нпр. избори у Сребреници где је кандидаткиња тзв „Коалиције за Републику Српску“ била жена. Будући да се у патријархалном кључу полази од претпоставке да су жене бенеvolentније и емпатичније према Другом и Другачијем, у овом случају Бошњацима_кињама повратницима_ама, овај њен ангажман треба посматрати и у том контексту, имајући такође у виду да веће појављивање жене у гласилима из Републике Српске делимично произлази и из новинарског извештавања које се тиче Сребренице и кандидатуре ове политичарке за начелницу. Као још један од симбола „отпора“ оном *Другом* и етничке хомогенизације као симптоматичан пример се може навести и случај Фате Орловић, жене у чијем је дворишту, по наводима тзв. сарајевских медија, неправно саграђена Српска православна црква и која се често користи као бошњачки симбол отпора „великосрпском пројекту“ - што је поштапалица која се често користи у сарајевским медијима . Чињеница да је Фата Орловић на завршном митингу СББ-а, странке Фахрудина Радончића истом упутила победничку тарту, такође указује на употребу и злоупотребу жена у сврху етничке хомогенизације и мобилизације^[8].

Још један од репрезентативних случајева путем којих се могу лоцирати али и деконструисати именовани којима се жене политичке адресирају, нашао се и у *Гласу Српске* који је изашао 27 септембра. У тексту је доминирала кандидаткиња са листе ДНС-а на отварању *Православног вртића*, чиме је ситуирана у две типично женске улоге- жене као неговатељице и преноситељице традиције одређеног колектива.

[8] Посебно ако имамо у виду контроверзне изјаве Фахрудина Радончића још пре него што је почела предизборна кампања да у у јавним сервисима Федералне телевизије доминирају небошњаци, а што су осудиле бројне невладине организације.

Табела бр. 3: Заступљеност жена у четири анализирана штампана медија

	Нема жена у тексту	Жене једине у тексту	Жене у позадини мушких политичара	Жене равноправно са мушким политичарима	Мушкарци у позацији жена политичарки	Укупно
Ослобођење	162	5	11	19	2	199
	81.4%	2.5%	5.5%	9.5%	1.0%	100.0%
Дневни Аваз	192	18	8	16	1	235
	81.7%	7.7%	3.4%	6.8%	.4%	100.0%
Глас Српске	154	6	6	9	1	176
	87.5%	3.4%	3.4%	5.1%	.6%	100.0%
Прес	113	2	1	0	2	118
	95.8%	1.7%	.8%	.0%	1.7%	100.0%
Укупно	621	31	26	44	6	728
	85.3%	4.3%	3.6%	6.0%	.8%	100.0%

Потом, када је о заступљености жена у анализираним штампаним медијима реч, оне су највидљивије у *Дневном Авазу*, *потом Ослобођењу*, *Гласу Српске*, а најмање заступљене у *Прессу*. Добијени Хи-квадрат тест од 30, 278, са 12 ступњева слободе (df), се показао статистички значајним ($p=0.03$) што можемо тврдити са 95% сигурности одн. 5% ризика ($p<0,05$). Нешто већа присутност жена у *Дневном Авазу* је последица чињенице да је СББ наведени медији у потпуности упрегнула у политички машинерију сарајевског тајкуна Фахрудина Радончића, те су и жене које су се нашле на листи СББ-а, иако у занемарљивом броју, добиле нешто више медијског простора. Као илустрација довољно је навести да се СББ у *Дневном Авазу* нашла чак 51 пут, а у *Ослобођењу* само једном (Popov Momčinović i Vučetić, 2013: 320).

УЗРОЦИ НЕВИДЉИВОСТИ ЖЕНА У ПОЛИТИЦИ

Узрок ове невидљивости и подзаступљености жена у политици је свакако патријархални оквир који са својим вредностима уписује значења у оно жена, женско, с тежњом да их нормализује и ситуира у „пожељне“ друштвене улоге и дискурзивне оквира. Они се, фукоовски речено, „претачу“ на различите равни вредносно дефинисаних разлика: „оне омогућавају говор о мањку и екцесу који се може кодификовати и превести у језик права, демографије, социологије, антропологије, еугенике, етичких оправдања ропства или колонија“ (Zaharijević, 2010: 71).

Но, када се „спустимо“ на оперативност ових вредносних матрица у контексту локалних избора, нека од истраживања су показала да су жене на локалним изборима слабо излазиле на исте, да су често гласале у складу са упутама „главе“ породице, и да, када је о самим политичаркама реч, нису биле у могућности и имале подршку да се промовишу кроз личне кампање и на тај начин приближе бирачком телу. Политичке партије су се не ретко, и хегеловски речено, користиле тзв. лукавством ума. Нпр. према изборном закону потребно је да на листима буде одређен број младих и жена, па су политичке странке да би испуниле обе законске норме на листе стављале махом младе и неискусне жене, недовољно политички искусне, профилисане и препознатљиве у јавности.

Када се у ове наведене аспекте укључе и медији, истраживања показују како су мушкарци и жене присутни у медијима у омеру 76:24%, и да су последње изложене стереотипизацији и дискриминацији (Turčilo, 2012: 100, 104). Жене су присутније само у тзв. *non-news*

садржајима као што су рекламе (исто, 104). Упркос овим негативним тенденцијама, у и кроз медије се врше дискурзивна преговарања око рода у којима има и ниша за дисензус и дезидентификацијски отпор спрам тотализирајућих искључивости *common sense*-а патријархалног друштва које своје вредности не пропиткује, већ намеће кроз властиту (ре)продукцију која у својој бити није онтолошка и еценцијална, већ перформативна и конструктивистичка.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Упркос ограничењима, жене ипак имају какво такво место у политичком животу Босне и Херцеговине. Њих посебно потенцира страни фактор али и плејада женских невладиних организација усмерених на оснаживање жена и њихову већу заступљеност у политичком животу, без да се увек и пропиткује шта та сама заступљеност значи. Кроз њих се укршају сложени контексти постсоцијалистичког, постратног, етноконфесионално хетерогеног и трауматског друштва који отежавају систематичније анализе. У таквој једној ситуираности идентитет жене уопште и њене разноврсне друштвене улоге, укључујући и политичке, утичу једне на друге. Културни митови патријархата су присутни заједно са упливом феминистичких интерпретација стварности и тежњи ка њиховом мењању. Тиме се отварају и нове форме за учешће жена у политичком животу (нпр. кроз цивилно друштво, ангажовани интелектуални рад и уметничке перформансе и експресије, феминистичке побуне на друштвеним мрежама и сл.), чиме се не негира чињеница пресека стања која је и овде детектована када је о учешћу жена у политичком животу реч, а то је једноставно чињеница да је политика, у класичном значењу овог појма, у БиХ добрим делом орођена од жена.

ЛИТЕРАТУРА

- Arapović, A. (2012). *Izborni sistem Bosne i Hercegovine: Kritička analiza i kompilacija izbornog zakonodavstva*. Tuzla: Centri civilnih inicijativa
- Bal, F. (1997). *Moć medija*. Beograd: CLIO
- Butler, J. (2007), Univerzalnosti koje se natječu. U: J. Butler, E. Laclau, S. Žižek, *Kontigencija, hegemonija, univerzalnost*, Zagreb: Naklada Jasenski i Turk, str. 152-153
- Батлер, Џ. (2010). *Невоља са родом*. Лозница: Карпос
- Bryman, B. (2012). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press
- Mitchell, J. (1971). *Women's Estate*. Middlesex and Hardmondworth: Penguin Books
- Petrić, A. et al (2010). *Alternativni izvještaj o implementaciji o implementaciji CEDAW konvencije i ženskim ljudskim pravima u BiH*. Sarajevo: Pod koordinacijom "Prava za sve" i "Helsinški parlament građana" Banja Luka
- Popov Momčinović, Z., Vučetić, V. (2013). Lokalni izbori 2012 i kriza štampe u Bosni i Hercegovini: Na primjeru dnevnih novena "Oslobođenje" i "Dnevni Avaz"
- Turčilo, L. (2012). *Rodno zasnovana diskriminacija u medijskoj ne/kulturi Bosne i Hercegovine*. U: Z. Popov Momčinović et al (ur.), *Diskriminacija: Jedan pojam, mnogo lica*. Sarajevo: Sarajevski otvoreni centar, str. 93-105
- Zaharijević, A. (2010). *Postajanje ženom*. Beograd: Rekonstrukcija ženski fond

Zlatiborka Z. Popov Momčinović

Vuk B. Vučetić

University of East Sarajevo

Faculty of Philosophy Pale

Bosnia and Herzegovina

POLITICS IN PATRIARCHAL KEY ON THE EXAMPLE OF LOCAL ELECTION 2012 IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary: *The present paper analyzes the status of women politicians and the amount of their representation in the discourse of four daily newspapers (Dnevni Avaz, Oslobođenje, Glas Srpske and Press) during local pre-electoral campaign in B&H in 2012. Content analysis which was conducted in this research shows that female politicians are under-represented and invisible. This conclusion was drawn based on the frequency of their newspaper representation in aggregate and in specific journalists' forms of reporting. Through techniques of discursive negotiations of gender in and through media, women's "symbolic annihilation" is thus brought about, having at the same time ontological consequences with respect to the status of women in matters regarding res publica. At the same time, by using the semiotics of Judith Butler, it is highlighted that this imposition of women's subordination, which is in its very essence patriarchal, makes room for disidentificational resistance through gender-sensitive performative acts and political engagements.*

Key words: *politics, women in politics, Bosnia and Herzegovina, local election 2012, subjugation of women*